לפרוע.

אבל, **הכופר בפקדון** שהופקד בידו **פסול לעדות!** כאשר יבואו עדים ויעידו שאכן הופקד הפקדון בידו, שהרי הוא חשוד על הגזל, ואין לתלות את כפירתו בהשתמטות — שהרי הפקדון מצוי בידו.

רב חביבא מתני לדין שבועת היסת **אסיפא** דמתניתין.

דתנן בסיפא: **מנה לי בידך, אמר לו חן. למחר אמר לו** התובע **תנהו לי.** אמר הנתבע **נתתיו לך** — **פטור. ואמר** עלה **רב נחמן: משביעין אותו שבועת היסת** מדרבנן, שאכן החזיר את החוב.

ודנה הגמרא: **מאן דמתני** את דין שבועת היסת [שתובעו מנה לי בידך ולאלתר כופר בכל] **אריש**א דמשנתנו, שאפילו במקום שלא היתה לנו כל ידיעה אודות החוב זולתי מתביעת התובע, חייב הנתבע להישבע,

כל שכן דמתני דין שבועת היסת **אסיפא** שכבר הודה הנתבע שלוה מהתובע אלא שטוען שהחזיר לאחר מכן את החוב.

ומאן דמתני לה אסיפא, סבר שרק **הכא,** מא-א
במקרה המובא בסיפא חייב להישבע משום **דאיכא דררא דממונא.** שודאי לנו שהיה עסק ממוני ביניהם, ולכן יש לנו להשביעו ולוודא שהסתיים הענין כדין.

אבל התם, ברישא **דליכא דררא דממונא,** שאין לנו כל ידיעה בדבר העסק שביניהם, שהרי טוען הנתבע שלא לוה ממנו כלל, הרי שבאופן זה **לא** תיקנו חכמים שבועת היסת. כיון שכל הענין הנידון נוצר רק על פי תביעת התובע בלא שנדע קודם לכן מה היה ביניהם. ובזה לא נזקקו בית דין לתקנתם ולשבועתן.(71)

שואלת הגמרא: **מאי איכא בין שבועה דאורייתא**(72) מודה במקצת הטענה **לשבועה**

כתבו, כיון שכאשר אין החפץ בעין הריהו משתמט, הרי אף כאשר הוא בעין — לא חילקו חכמים בתקנתן. ואפילו במקום שלא שייכת סברת "משתמט" — תיקנו חכמים שישבע.

אמנם בתירוץ השני בתוספות שם, וכן בדברי התוספות כאן ד"ה אשתמוטי, מבואר שכאשר אינו משתמט — אינו נשבע.

71. התומים [סימן צ"ה ס"ק ו'] העיר, שאם אין שבועת היסת רק היכן שיש דררא דממונא, אבל כאשר אומר הנתבע לא היו דברים מעולם ואין דררא דממונא לא משביעין אותו,

אם כן, גם כאשר יאמר פרעתי ואיכא דררא דממונא, נאמין לו במיגו שיכול לומר לא היו דברים מעולם ויפטר מן השבועה?

והוכיח מזה התומים דאף למאן דאמר שעל ידי מיגו נפטרין משבועה, מודה שבשבועת היסת לא חילקו חכמים בתקנת שבועה זו, ובכל ענין משביעין אותו גם כאשר יש לו מיגו!

72. הרמב"ם בהלכות שבועות בפרק י"א והשלחן ערוך סימן פ"ז סעיף כ"א פסקו שאין מאיימין על הנשבע, אלא רק בשבועה דאורייתא ולא בשבועת היסת דרבנן.

ובנחל יצחק [סימן פ"ז ט"ו] הביא להעיר בשם 'כסא דהרסנא', שאם כן הרי היה לגמרא כאן לומר שבין דאורייתא לדרבנן איכא איום. דבשבועה דאורייתא מאיימין, ובדרבנן לא מאיימים? [ועי"ש שדחה הנחל יצחק טענה זו, על פי שיטת רוב הראשונים הינה בנקיטת חפץ. ושבועה דרבנן, אינה בנקיטת חפץ.]

דרבנן כגון שבועת היסת[73]?

איכא בינייהו — מיפך [הפיכת] **השבועה.** האם זכאי הנתבע לדרוש להפוך את השבועה ולהטילה על התובע. ולומר לו — הישבע אתה וטול מה שאתה תובע ממני, במקום שאשבע אני ואפטר מתביעתך.

וכך הוא החילוק שביניהם:

בשבועה מ**דאורייתא לא מפכינן שבועה,** אלא חייב הנתבע להישבע כאשר מודה הוא במקצת, ולהיפטר מן התביעה. ואינו זכאי להופכה ולהטילה על התובע,

בשבועה **דרבנן מפכינן.** ויכול הנתבע לדרוש שהתובע ישבע היסת במקומו, ויטול. ואם כן, זהו מה שבין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן.

ומקשה הגמרא: **ולמר בר רב אשי דאמר בדאורייתא נמי מפכינן שבועה,** ואם כן אין בזה הבדל בין השבועות, חוזרת שאלת הגמרא: **מאי איכא בין** שבועה **דאורייתא לשבועה דרבנן?**

איכא בינייהו — מיחת לנכסיה. שאם אינו רוצה להשבע. ואינו רוצה לשלם — יורדים בית דין וגובים מנכסיו,

ודין זה שיורדים לנכסיו, הוא רק אם סירובו להשבע ולשלם היה **ב**שבועה **דאורייתא** — אז **נחתינן לנכסיה** וגובים מהם את סך התביעה,

אבל, אם סירב להישבע שבועת היסת שהיא **בדרבנן,** הרי **שלא נחתינן לנכסיה.** ואין גובין ממנו. [74]וזהו שיש בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן לדעת מר בר רב אשי.

ומקשה הגמרא: **ולרבי יוסי** דאמר שאם חייב שבועה **בדרבנן נמי נחתינן** לנכסיה וגובים מהם, חוזרת השאלה מה בין שבועה

---

73. כך פירשו רש״י והר״י מיגאש והר״ן את שאלת הגמרא.

אמנם בשערי שבועות [שער י״ז] כתב: וחשבו חושבין שבועה דרבנן ששאלו עליה היא שבועת היסת. וטעו על זאת. כי אותה שאלה היה לו [לגמרא] לסמוך אותה לתקנתא דרב נחמן שהיא שבועת היסת ובעלי התלמוד ששאלו מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן — על שנשבעין ונוטלין בגזירת רבנן שאלו. [כגון הבא ליפרע מנכסי יתומין שמבואר לקמן מב ב שאין נפרעים אלא בשבועה. וזהו נשבעין ונוטלין. כלומר, נשבעין על מנת ליטול].

והש״ך [סימן פ״ז סעיף ל״ח] תמה על השערי שבועות שהרי באמת שאלת הגמרא נסמכה לדברי רב נחמן. ועל שבועת היסת נשאלה שאלת הגמרא מאי איכא וכו׳. ואדרבה יש לתמוה על דבריו, שאם כן היה לגמרא לסמוך שאלה זו בפרק כל הנשבעין לקמן,

74. א. המהר״מ רקנטי הסתפק האם מועילה תפיסה בנכסיו של המסרב לשבועה דרבנן. וכתב הקצות החושן בסימן פ״ז סעיף י״ב דלא מהני תפיסת התובע, ומוציאין מידו.

ב. בסימן פ״ט ס״ק א׳ הביא הקצות החושן את דברי הש״ך שכל הנשבעין ונוטלין, [היינו שתובעין ונוטלין על ידי השבועה שהטילוה על התובע] כגון השכיר התובע את שכרו. והנגזל התובע את גזלתו. אם הנתבע אינו רוצה לשלם אחר השבועה אין יורדים לנכסיו משום דהוה

דאורייתא לשבועה מדרבנן?

ומוכיחה הגמרא שרבי יוסי אכן סובר שגם בדין דרבנן יורדים לנכסיו.

דתנן: מציאת חרש שוטה וקטן שאינם יכולים לקנות בקנין שיחול מדאורייתא, מכל מקום אם גזלו מידיהם את המציאה שמצאו, **יש בהם** איסור **גזל מפני דרכי שלום** בלבד. שהרי מדאורייתא לא קנו את המציאה.

רבי יוסי אומר הרי זה **גזל גמור! ואמר רב חסדא:** אין כוונתו של רבי יוסי לומר שחרש שוטה וקטן קונים מציאה ומועיל קניינם מדאורייתא, ולכן הגוזל מהם גזילתו היא גזל גמור,

אלא כוונתו לומר שהאיסור ליטול מהם את המציאה אינו משום "דרכי שלום" גרידא אלא **גזל גמור הוא מדבריהם!**

ולמאי נפקא מינה אם האיסור לגזול מהם הינו משום דרכי שלום, או משום גזל גמור מדבריהם?

— **להוציאו** מידי הגזלן, **בדיינין** על ידי בית דין. והנה, לרבנן הסוברים שאיסור הגזל מחרש שוטה וקטן הוא משום דרכי שלום, הרי שאיסור זה הוא איסור גרידא. אך בית הדין לא יזדקק להוציאו בכפיה מידי החוטף.

אולם לרבי יוסי הסובר שהוא גזל גמור, הרי שנוהגין בו ככל גזל, ובית דין מוציאין את הגזילה מידי הגזלן.

ואם כן, מוכח שלדעת רבי יוסי אפילו בגזל מדבריהם יורדים וגובים מנכסיו. והוא הדין למי שמחויב שבועה מדבריהם אך מסרב להישבע — דינו שיורדים לנכסיו. ואם כן, הרי שלדעת רבי יוסי אין הבדל בין חוב ממון שמחויב מדאורייתא לחוב מדרבנן ובשניהם יורדים לנכסיו,(75)

ואם כן קשה לדעת רבי יוסי, **מאי** נפקא מינה **איכא בין** שבועה **דאורייתא** לשבועה

ליה גזל מדבריהם.

וכתב על זה הקצות, שאין נראה כן. משום שדוקא לגבי מציאת חרש שוטה וקטן אין יורדים לנכסיו כיון שעצם הגזילה היא מדרבנן. כלומר, שרבנן הם שחידשו את ענין גזלה זה. שהרי מהתורה אין לחרש שוטה וקטן קנין כלל. ואם כן, הגוזל מהם אינו גזלן מדאורייתא.

אולם בשבועת הנוטלין, הרי שעצם הגזילה היא מדאורייתא. [אילו אכן היה ראיה כדברי התובע שהדב שייך לו]. ורבנן האמינו את התובע על ידי השבועה. ואם כן, כאשר נשבע, תיקנו רבנן להאמינו. וכעין דאוריתא תיקנו, ויורדים לנכסיו כמו בכל חוב ממון מדאורייתא. ודוקא בשבועת היסת מבואר כאן שאין יורדים לנכסיו כיון שעדיין לא הפקירו חכמים את ממונו אלא רק חייבוהו שבועה.

75. יש שביארו שהמחויב שבועה, עיקר דינו הוא לשלם. אך ניתנה לו האפשרות ליפטר מחוב הממון על ידי השבועה. ומשום כך, אף המחויב שבועה מדרבנן, דינו לשלם מדרבנן, רק שיש בידו ליפטר ע"י שבועה. ולכן, אם אינו נשבע יורדים בית דין לנכסיו כדינו של רבי יוסי שאף בחוב דרבנן מיחת לנכסיה.

[וראיתי לת"ח א' שדחה זאת, כיון שאילו היה עיקר דינו לשלם, היה עליו לשלם אף כשהוא חשוד ואינו יכול לישבע. ודבר זה, ודאי לכולי עלמא אינו.]

דרבנן?

והתירוץ: **איכא בינייהו** כאשר הנתבע **שהוא כנגדו** כנגד התובע, **חשוד על השבועה.** וכגון שיודעין בו שגזל וכדו׳ ואינו יכול להישבע.

ומעתה, אם היתה השבועה **בדאורייתא** והיה הנתבע שכנגדו **חשוד על השבועה** תיקנו חכמים **שאפכינן ליה שבועה.** שפטרו את החשוד מן השבועה, **ושמו** את חיובה **אאידך,** על התובע שישבע הוא ויטול מן הנתבע.

אבל, אם היה החשוד חייב להישבע שבועה **דרבנן** אין הופכים ומטילין את השבועה על התובע, משום ששבועת היסת **עצמה תקנתא היא** שתיקנו חכמים להשביעו.

ודין זה שהופכין את השבועה כאשר הנתבע לא יכול להישבע — אף הוא תקנת חכמים. **ותקנתא לתקנתא לא עבדינן!**[76] ויפסיד התובע בלא שום שבועה (רש״י).

והנה, **לרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי** הסובר שהחוטף מציאת חרש שוטה וקטן יורדים לנכסיו, **דאמרו שב**גזלת חרש שוטה וקטן שהיא מ**דרבנן לא נחתינן לנכסיה,** ולפיכך גם החייב שבועה מדרבנן ואינו רוצה להשבע אין בית דין יורדים לנכסיו ומוציאים מידו,

מאי עבדינן ליה למי שמסרב להישבע שבועת היסת?

דינו הוא: **משמתינן ליה,** [מנדים אותו] והרי הוא יעמוד בנידויו עד שישבע!

אמר ליה רבינא לרב אשי: האי, נידוי זה שמנדין אותו ללא קיצבת זמן עד שישבע, חמור הוא יותר מירידה לנכסיו. כיון שנידוי זה הרי הוא כאילו **נקטיה בכובסיה דנשבקיה לגלימיה הוא.** [כאדם האוחז במבושיו של חבירו ומאלצו ליתן לו את בגדו]?!

אמר ליה רב אשי לרבינא: **אלא מאי עבדינן ליה,** מה נעשה לו כדי לאלצו לשלם?

אמר ליה רבינא: **משמתינן ליה** לשלושים יום, **עד דמטי ״זמן נגדיה״.**

[יום השלושים לנידוי נקרא ״זמן נגדיה״, שהוא הזמן שמלקים את מי שעמד בנידויו שלושים יום על שום שלא טרח ודאג להסיר את הנידוי מעליו][77].

וביום השלושים **נגדינן ליה,** מלקין אותו כדין מנודה שעברו עליו שלושים יום

---

76. המגיד משנה בפרק ב׳ מהלכות טוען ונטען הלכה א׳ כתב שמבואר כאן בגמרא שהחשוד על השבועה אינו נשבע אפילו שבועת היסת.

והלחם משנה שם תמה על כך שאין להוכיח כן מכאן. שהרי אפשר לפרש דהא דאיכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן, הוא, שבשבועה דאורייתא אין החשוד נשבע. ולכן מהפכין את השבועה על שכנגדו. ואילו בשבועה דרבנן לא מהפכים כיון שהוא, החשוד עצמו — נשבע. ואין להוכיח שהחשוד על שבועה דרבנן אינו נשבע.

77. מהרי״ף והרא״ש משמע, שלא מנדים אותו לשלושים יום, אלא מנדים אותו בסתם. ואילו לאחר שלשים יום, מלקין אותו ומתירין מעליו את הנידוי. אך אם מאיזו סיבה לא ילקו אותו

בנידויו, **ושבקינן ליה**, כיון שיותר מנידוי ומלקות לא עושים לו דבר, שהלוא בחיובי ממון מדרבנן — לא יורדים לנכסיו.

אמר רב פפא: האי מאן דאפיק שטרא על חבריה, [הוציא שטר חוב על חבירו שכתוב בשטר שחייב לו ממון] **ואמר ליה** הנתבע: **שטרא פרוע הוא!** וכעת איני חייב לך דבר.

אמרינן ליה לנתבע: **לאו כל כמינך** אינך נאמן לטעון פרוע נגד השטר שביד התובע, אלא **זיל שלים!** לך ותשלם.(78)

ואם אמר הנתבע: **לשתבע לי** ישבע לי המלוה שלא פרעתיו, **אמרינן ליה** למלוה: **אשתבע ליה** ללוה שלא פרע לך!

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: אם כל לוה יכול להשביע את המלוה המוציא עליו שטר, **ומה בין זה** המשביע את המלוה בכל ענין **לפוגם את שטרו?**

[דין פוגם את שטרו נאמר במשנה במסכת כתובות פז א. והוא: כאשר מודה התובע שחלק מהחוב המופיע בשטר כבר נפרע, ובכך נפגם השטר מלתבוע את כל מה שכתוב בו — חייב התובע להישבע על השאר מדרבנן!]

ומקשה רב אחא בריה דרבא לרב אשי, והרי לדבריך — על כל שטר נשבע התובע ולא רק על שטר שנפגם, ומה יפה כוחו של זה מאשר אילו היה פוגם את שטרו? והלוא בכל מקרה משביעין אותו?

אמר ליה רב אשי: **התם**, בשטר שנפגם, **אף על גב דלא טעין איהו** הלוה שישבע המלוה, אלא רק טוען פרוע, **טענינן ליה אנן,** ומחייב בית הדין את התובע להישבע את שבועת המשנה שלא נפרע החוב,

אולם **הכא** בשטר שלא נפגם, **אמרינן ליה** ללווה **זיל שלים ליה!** ורק **אי טעין** הלוה בעצמו **ואמר אשתבע לי, אמרינן ליה**

— עומד הוא בנדויו!

78. ביאר הקובץ שיעורים [בבא בתרא אות תר״ב] כי מה שאין הלוה נאמן לומר פרוע כנגד השטר, הוא לא משום כוחו של השטר שאי אפשר לטעון כנגדו כלום. אלא משום חזקת שטרך בידי מאי בעי! ומשום חזקה זו אינו נאמן.

והוכיח כן מדברי הרשב״א שכתב דאפילו אם יש שני עדים על השטר, אינם מחייבים אותו ממון! כיון שיתכן שכבר פרעו. שהרי אין השטר מוכיח, אלא רק שהיתה הלואה ביניהם, אולם יתכן שכבר פרעו. אלא חייב רק משום שהשטר יוצר חזקה זו ד״שטרך בידי מאי בעי״, ומחמתה חייב לשלם.

והוסיף הקובץ שיעורים, שלפי זה, אם יתברר שהלוה לא ידע מהשטר, כגון שהיה סבור שהעדים פסולים ואילו באמת הם כשרים, הרי באופן זה אין חזקה זו. כיון שבשעת הפירעון לא טורח ליטול את השטר מיד התובע, וממילא אין חזקת שטרך בידי מאי בעי.

וכן להיפך, אם השטר פסול והוא היה סבור שכשר, אינו יכול לטעון פרעתי. כי אף שאין שטר, מכל מקום כיון שהיה בדעתו שהשטר כשר, היה לו להוציא את השטר מיד התובע — עם הפירעון. ואם לא עשה כן, אזי חזקת ״שטרך בידי מאי בעי״ — במקומה עומדת, וחייב. [אבל בהמשך דבריו באות תר״ג, כתב הקובץ שיעורים כי שיטה זו אינה מוסכמת כלל!]

למלוה **זיל אשתבע ליה** ללוה שלא פרע לך[79]. אך אין בית דין משביעין אותו מעצמן.

ואי המלוה **צורבא מרבנן** [תלמיד חכם] **הוא — לא משבעינן ליה!**

אמר ליה רב יימר לרב אשי: וכי צורבא מרבנן משלח [מפשיט] **גלימא דאינשי** ומוציא ממון מאנשים בחינם, בלא שבועה? וכיצד יכול הוא לגבות חובו ולהוציא ממון מיד הלווה מבלי להשבע כדין?

אלא, כך הוא ביאור הדברים: צורבא מרבנן שהוציא שטר על חבירו וטען לו הלווה: הישבע לי שלא פרעתיך **לא מזדקקינן ליה לדיניה**, אין בית הדין מתערבים בדינו אלא מסלקין עצמם מלדון בזה. ואינם משביעים אותו משום שנראים כחושדים בו שמשקר, ואין זה לפי כבודו.

אך מאידך, אין גובים את החוב מבלי שישבע שהרי זכותו של הנתבע לדרוש את השבועה מכל אדם ואפילו מצורבא דרבנן.[80]

נאמר במשנתנו: תבע המלוה: **מנה לי בידך**, אמר לו הנתבע: הן. אמר התובע: אל תתנהו לי אלא בעדים! למחר אמר לו תנהו לי. אמר לו הנתבע: נתתיו לך — חייב, מפני שצריך ליתנו בעדים.

אמר רב יהודה אמר רב אסי: המלוה את חבירו מילוה בעל פה ולא בשטר, ודאג המלוה שתהיה ההלואה **בעדים** כדי שלא יוכל הלווה להכחישה — **צריך** הלווה **לפורעו בעדים**,[81]

שהרי עצם כך שהלוהו בעדים, הרי זה כאילו התנה המלוה עם הלווה שהפרעון יהיה בנוכחות עדים, ושלא יהיה הלוה נאמן לטעון פרעתי מבלי שיביא את עידי

---

79. בגידרה של שבועה זו, הביא הרי״ף שני דעות. א. שבועה זו, היסת היא. ב. שבועה זו אמנם תקנת חכמים היא, אך תקנוה כעין שבועה התורה. ודעת הרי״ף ששבועה זו היא כעין שבועת התורה וכמו שבועת ׳הפוגם שטרו׳ שתקנוה כעין דאורייתא.

80. והחילוק לדינא בין צורבא דרבנן לשאר כל אדם הוא בכך: לשאר כל אדם אמרינן מיד שישבע לו. ואם אינו נשבע זכאי הלווה לדרוש לקרוע את השטר. ואילו וצורבא דרבנן אין פוסקין את דינו להישבע וממילא לא יכול הלווה לדרוש את קריעת השטר — וביתר הרחבה בענין זה, עיין בט״ז בחו״מ סימן פ״ב ס״ו.

ולדעת הש״ך הנפקא מינה בין צורבא דרבנן לשאר כל אדם היא, אם תפס התובע בלא שבועה. דבכל אדם דינו הוא שמנדים אותו עד שיחזיר או ישבע. ובצורבא דרבנן משאירין בידו ואין מנדים אותו על אף שלא נשבע!

81. כתב הרשב״א שהטעם הוא כיון שהעמיד עדים ואינו מאמינו הרי זה כאילו התרה בו ואמר אל תפרעני אלא בעדים.

והר״ן כתב דהטעם הוא כיון שרואה הלוה שאין המלווה מאמינו חושש הוא ללעז שיתבענו שלא פרע, וחזקה שמסתמא לא יפרע אלא בעדים.

[ובספר אגודת אזוב [חלק א׳ יג:] תמה איך יש הוכחה שעל ידי שהעמיד עדים אינו מאמינו. והא קיימא לן [חושן משפט סימן ע׳] דאסור להלוות בלא עדים ולכן העמיד עדים ולא משום שאינו מאמינו. ועי״ש מה שכתב בזה

הפירעון.

כי אמריתה כאשר אמרתי הלכה זו **קמיה דשמואל,** חלק הוא על דין זה **ואמר לי: יכול** הלווה **לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני** ובכך קיימתי את התנאי שיהיה הפירעון בעדים, **ואילו** העדים **הלכו להם העדים למדינת הים!** (82)

ומקשה הגמרא על דברי רב אסי: **תנן:** אמר התובע **מנה לי בידך. אמר לו** הנתבע: **הן.** ובכך הודה לו על ההלואה.

למחר חזר התובע **ואמר לו: תנהו לי.** אם אמר הנתבע: **נתתיו לך — פטור!**

וקשה: **והא הכא כיון דתבעיה בעדים** והודה לו אמש הנתבע בפני עדים(83) **כמאן דאוזפיה בעדים** כאילו הלוהו בעדים דמי. כיון, שנחשבת התביעה וההודאה בפני עדים — כאילו העמיד עדים בשעת ההלואה, **וקתני, פטור** הלוה מלשלם אפילו אם לא הביא עדים על הפירעון?!

מא-ב **תיובתא דרב אסי!**

אמר לך רב אסי: אנא כי אמרי שהמלוה את חבירו בעדים חייב לפורעו בעדים, הוא רק **היכא דמעיקרא** בשעת ההלוואה, **אוזפיה** הילווה המלווה ללווה **בעדים,** ובכך הראה **המלוה דלא לדידיה** ללוה **הימניה** האמינו על הלואה זו, אלא רק לעדים בלבד האמין. ורק אז מחויב הוא לפורעו בעדים.

אבל **הכא** במתניתין, הרי מעיקרא בשעת ההלואה, **הא הימניה** ללווה להלוותו בינו לבין עצמו.

ולכן, גם אם לאחר מכן הוא תובעו בעדים, אין הנאמנות שהאמין לו בשעת ההלואה נפגמת, ואין התביעה בעדים מחייבת את הלווה לפרוע בעדים דוקא. ומשום כך אם אמר לו נתתיו לך — פטור.

רב יוסף מתני להך שמעתתא **הכי:**

אמר רב יהודה אמר רב אסי: המלוה את חבירו בעדים ולא התנה עמו שיהיה הפירעון בעדים, **אינו צריך לפורעו בעדים** כיון שעצם העמדת עדים מבלי שהתנה במפורש על הפירעון שיהיה אף הוא בעדים, עדיין אינה מחייבת את הלווה לפרוע בעדים דוקא.

ואם אמר המלוה במפורש: **אל תפרעני אלא בעדים — צריך לפורעו בעדים!**

וממשיך רב יהודה בשם רב אסי לפי שמועתו של רב יוסף: **כי אמריתה** לדין זה **קמיה דשמואל אמר לי: יכול** הלווה **לומר לו:**

עוד כתב באגודת אזוב שמדברי הרשב"א והר"ן מבואר דאפילו למאן דאמר המלוה את חברו בעדים צריך לפורעו בעדים, היינו דוקא כשהזמין המלוה עדים על ההלואה. אבל, כאשר היו שם סתם בני אדם בלא שהזמין אותם, אין מכך ראיה שאינו מאמינו].

82. התוספות כתבו, לפי צד אחד בדבריהם, שנאמן הלוה לטעון שפרע בלא עדים כלל במיגו שיכל לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים.

83. אם תבעו בלא עדים והודה לו, אין הודאתו הודאה. וכמבואר במסכת סנהדרין שהודאת בעל דין היא רק בפני עדים שמייחד המלוה לצורך עדות זו על ההודאה, ואומר להם — אתם